

Statsraadernes Adgang til Thinget

Taler

Johan Sverdrup

Dato

6 mai 1851

Sted

Stortinget

Omstendigheter

"Statsrådsaken" (1)

- 1 Da jeg igaar, Hr. Præsident, forlangte Ordet, havde ingen Taler udhævet
Betænkkelighederne ved at gaa med paa Pluralitetens Indstilling og det
fordelagtige ved at gaa md paa Gaarders Forslag; da dette senere er skeet af flere
Talere, hvis Mening jeg deler, kan jeg væsentlig henholde mig til dem. Da jeg
5 imidlertid har Ordet, skal jeg dvæle et par Minutter ved nogle Punkter, som ikke
hidtil forekomme mig tilbørlig fremhævede.

- Man har udhævet, at Grundlovsforandringen vilde tilveiebringe en fornuftig
Majoritetsregjering; man mener formodentlig, at Folket gennem sine
10 Repræsentanter skal udøve en overveiende Indflydelse paa Bestemmelsen af
Statsøiemedet, at man saaledes skulde rette sig efter den med Bestemthed
udtalte Folkevilje. Det Samme havde upaatvivlelig ogsaa Koncipisterne villet,
det fremgaar klart af de Principer, som erklæredes at skulle lægges til Grund for
Grundlovens Udarbeidelse. (Taleren citerede her de 3 første af disse foreløbig
15 vedtagne Principer og søgte ved en Henviisning til enkelte Bestemmelser navnlig
i Grundlovens §§ 5, 75, 79 og 86 at paavise, hvorledes Grundlovens Koncipister
havde søgt at gennemføre denne Tanke). Det kan ikke betvivles, at de jo vilde
have optaget det heromhandlede Element i Statsstyrelsen, hvis de havde fundet
det tjenligt; i den Konstitution, de især havde for Øie, den franske af 1791,
20 havde man en Bestemmelse saavel om, at Ministrene kunde være tilstede ved
den lovgivende Forsamlings Forhandlinger, som det suspensive Veto, men
Koncipisterne udelode det første og optog det suspensive Veto og hermed maa
de naturligvis have havt en bestemt Mening; de have ikke fundet den første
Bestemmelse hensigtsmæssig efter den politiske Myndighed, som de efter deres
25 Kjendskab til Folket kunde tillægge det. I denne Anskuelse af Koncipisternes
Tendenser bestyrkes vi ved en Indstilling fra Konstitutionskomiteen i 1824 i
Anledning af et Forslag om, at Statsraaderne ved en Reglementsbestemmelse

skulde stedes Adgang til Thinget. Ved at behandle dette Forslag siger
30 Konstitutionskommitteen, der bestod af 3 Eidsvoldsmænd og Sorenskriver
Knudsen samt Krogh, at den ikke dristede sig til at besvare Spørgsmaalet
bekræftende derhen, at dette Falsens Forslag skulde være overensstemmende
med Grudlovens Aand; thi ved at opstille det suspensive Veto og Rigsret havde
Koncipisterne vist, at man vilde gaa en betænksommere Gang. Havde det ikke
35 været Tilfældet, havde de maattet se sig om efter andre Midler, hvorved
Folkeviljen kunde gennemføres.

Og hvorfor? Fordi man ikke fandt folket modent til at nyde en fuldstændig
parliamentarisk Styrelse. Har jeg Ret i min Forudsætning, at Grundloven
40 planmæssig er indrettet saaledes, at parlamentarisk Styrelse er udelukket, tror
jeg ikke, man med en Repræsentant kan sige, at dette forslag er en Slutsten paa
den gamle Bygning, men en Grundsten til en ny Bygning det er et nyt
livskraftigt Element man ved denne Forandring lægger ind i Grundloven,
hvilket ikke vil undlade at føre til hine Konsekvenser, og jeg tror ikke, de skulle
45 være saa vanskelige at paavise.

Naar Statsraaderne komme med indd, ville de i Grunden være tilstede og deltage
i Debatterne som kongevalgte Medlemmer; denne Omstændighed vil indføre et
Mistillidens Element, deres Indflydelse paa Debatten vil ikke være, som den
50 burde være; thi man vilde bestandig have for Øie, at de ikke ere Folkets Mænd.
Heraf vil igjen Følgen være, at man vil bestræbe sig for at faa dem ind som valgte
Medlemmer; at dette er det naturlige Forhold, naar de skulle være tilstede, det
viser ogsaa den Erfaring, man henter fra andre Lande. Thi, hvor Ministrene ere
tilstedede Adgang til Nationalforsamlingen, kunne de vælges, - vistnok er der
55 Forfatninger, hvor de kunne komme ind uden at vælges; men Regelen er dog, at
de vælges.

Ved at behandle Landets Anliggender vil man ogsaa føle Nødvendigheden af at
skaffe den størst mulige Dygtighed ind i Forsamlingen, og Følgen vil være, at de,
60 som nu ikke have Stemmeret, ville gjøre den bestemteste Paastand paa at faa
den, for at de dygtigste Repræsentanter kunne blive stillede ligeoverfor
Regjeringen, hvis Dygtighed ikke vil blive liden. Ligesom Folkets Trang til at faa
dygtige Repræsentanter ligeoverfor Regjeringens Indflydelse vil føre til
Forandringer i vore offentlige Forhold, saaledes er det klart, at en
65 parlamentarisk Regjerings Indførelse hos os vil i mange Henseender indføre et
andet Statsliv, end det, som nu har fundet Sted, og dette vil ogsaa medføre flere

Forandringer i Grundloven, da dens nærværende Bestemmelser i flere Henseender ikke kunne for enes med den tilsigtede Forandring.

70

Saaledes, hvis nu Statsraaderne skulde komme ind i Stortinget ifølge en Fundamentallov og ikke ifølge Gaarders Reglementsforslag, saa havde Regjeringen den fordel ligeoverfor Stortinget, at medens Regjeringen kan opløse Stortinget, naar de tre Maaneder er forbi, kan Stortinget ingen saadan Indflydelse øve paa Regjeringen; Stortinget staar paa Feldtfod, naar de tre Maaneder ere omme, men Regjeringen staar fast. Det er ikke min Mening at ville bestride Principets Rigtighed. Jeg tror, at naar en Nation er politisk myndig, saa er det fullkommen rigtigt, at man har en parlamentarisk Regjering. Men jeg mener, at naar vi fravige det System, hvorunder vi hidtil have befundet os vel, saa maa dette ikke ske ved Flikværk. Man maa ikke binde sig til enkelte Bestemmelser, før man har fundet det endelige Hele. Saaledes tror jeg, at denne Bestemmelse maa staa i Forbindelse med gennemgribende Forandringer i vort hele Valgsystem og i flere andre af Grundlovens specielle Bestemmelser.

75

80

85

Jeg for min Del ialfald drister mig ikke til at stemme for en Grundlovsforandring, førend man kan se, hvorhen den vil føre, og jeg tror, at man med et saa godt sammensat Værk som Grundloven skal være forsigtig, før man bandt sig ved en Forandring, hvorom man ikke ved, hvorhen den vil føre. Det har forundret mig, at Forsvarerne af dette Forslag ere de, som sige, at man skal holde paa det Bestaaende i det allerlængste, og jeg paastaar, at de, som stemme for denne Grundlovsforandring, de aabne en Vei for Forandringer i Grundloven i det almindelige, havde jeg nær sagt, de ville gjøre vor Statsforfatning til en ganske anden, end den nu er i sit System.

90

95

Det er disse Betænkeligheder ved siden af de af flere Talere anførte, som gjør, at jeg ikke kan stemme for Komiteens Pluralitets Indstilling, uagtet jeg er enig i Principet.

100

Imidlertid, da man hører, at en Stærk Opinion i Landet har udtalt sig for Bestemmelsen om, at Statsraaderne skulde deltage i Thingets Forhandlinger, saa vil jeg, uagtet jeg ikke kan stemme for Komiteens Pluralitets Indstilling, dog gaa saa langt som at stemme for Gaarders Forslag. Derved er man ikke bunden. Dersom man finder, at Statsraadernes Deltagelse i Thingets Forhandlinger ikke leder til det gode, saa kan man udelukke dem.

105

Man har sagt, at Statsraaderne ikke ville benytte denne Adgang; det kan jeg dog ikke tro. De dygtigste Mænd, som vor konstitutionelle Historie formaar at opvise, have erklæret, at dette var en meget antagelig Udvei til at faa
110 Statsraaderne ind i Thinget, og jeg skulde tro, at man bør gjøre nogen Forskjel paa den Forstand, hvori en Statsraad er Medlem af Thinget, og hvori en Storthingsmand er Medlem af Thinget, saafremt Statsraaden ikke bliver valgt til Repræsentant. Overhovedet er det virkelig Statsraadernes Mening, at de ønske at befordre Fædrelandets Vel ved at deltage i Storthingets Forhandlinger, saa
115 skulde jeg ogsaa tro, at de ville komme her tilstede, om der blev aabnet dem Adgang dertil.

Forandringen er heller ikke paatrængende nødvendig; jeg kan ikke være enig i, at den er det. Skulde man her tale om, hvad der er paatrængende nødvendigt, saa
120 maatte det vistnok være noget meget mere end, hvad der er foreslaaet af Komiteens Pluralitet. En Taler, jeg tror Hr. Møinichen, har anført, at Regjeringen ikke bliver tilstrækkelig forsvaret i Thinget. Dersom Regjeringen handler som den bør, saa tænker jeg ikke, den behøver mere Forsvar, end den faar her i Thinget. Jeg tænker, at Regjeringen bliver ganske godt forsvaret. Hr.
125 Møinichen har endvidere bemærket, at de, som tale Regjeringens Sag her, ikke blive hørte med megen Velvilje. Men jeg kan trøste Hr. Amtmanden med, at de blive hørte med saa meget mere Velvilje paa andre Steder, hvor Ordet har en ganske forbausende Virkning.

Hr. Motzfeldt har sagt, at Storthinget burde give et lysende Exempel paa Forsoning. Jeg maa tilstaa, jeg kan ikke her følge Hr. Sorenskriverens Tankegang. Tror han virkelig, at Statsraadernes Deltagelse i Thingets Forhandlinger vilde føre til Forsoning? Nei, det vilde føre til en langt hæftigere Kamp. Thi da vilde det Principspørgsmaal blive sat paa Spidsen: hvad skal være
135 det prædominerende Element her, enten Storthinget eller Kongemagten? Man kan se hen til andre Lande, der finder man Kamp og Strid i Forsamlingerne. Jeg tror, at Mistillidsvota og Adresser og alt det, som kaldes Strid, der hører til Dagens Orden. Jeg skal i saa Henseende tillade mig at paavise et Exempel fra den allernyeste Tid. Da Præsident Bonaparte i Frankrige havde valgt et ikke
140 parlamentarisk Ministerium, saa foreslog Sainte Beuve et Mistillidsvotum, og havde dette Forslag gaaet igjennem, saa havde dette Ministerium maattet passere ud den samme Dag, det kom ind.

Forøvrigt skal jeg henholde mig til, hvad Hr. Ueland og Hr. Lerche have anført,

og stemmer for Gaarders Forslag.

(Den kongelige Proposition forkastedes med 97 mod 8 Stemmer og
Kommitteindstillingen med 52 mod 53 Stemmer, medens Gaarders Forslag
150 bifaldtes med 76 mod 29 Stemmer. Beslutningen blev nægtet Sanktion.)

Kilde

Johan Sverdrup: Taler holdte i Stortinget 1851-1881. København 1882, s. 15-19.

155

Emner

Innlegg i Stortinget, Storting

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/statsraadernes-adgang-til-thinget>

160

165

170

175

180